

ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARI

ÇOCUK KAVRAMI VE ÇOCUK HAKLARI

ÇOCUK NEDİR?

Çocuk Hakları Sözleşmesi

Madde1: Bu sözleşme uyarınca çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, **18 yaşına kadar her birey çocuk sayılır.**

Türk Ceza Kanunu

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun 1. maddesi gereğince çocuk, daha erken yaşta ergin olsa bile 18 yaşını doldurmamış kişidir.

ÇOCUK HAKLARI

ÇOCUĞUN YAKIN ÇEVRESİ OLARAK YAPMAMIZ GEREKEN SORUMLULUKLARI YERİNE GETİRMEDİĞİMİZDE

Böyle bir durum ve davranışların hepsi çocukların yaşamlarını zorlaştıran, onları **mutсуz eden, bedensel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimlerini olumsuz etkileyen deneyimlerdir.**

Bu durumları genel olarak **çocuk ihmal ve istismarı** olarak adlandırıyoruz.

ÇOCUK İHMALI

Çocuk ihmali, genelde ailenin, ilgili kurumların ya da devletin çocuğa karşı en temel sorumluluklarını yerine getirmemesi şeklinde tanımlanabilir.

Örneğin, ailesinin ekonomik ve fiziksel bir engeli olmadığı halde çocuğun gelişimi için gerekli olan temel ihtiyaçlarının karşılanmaması çocuk ihmalidir.

Temel ihtiyaçlar dediğimizde **bakım, barınma, beslenme, eğitim, giyim, sevgi, sağlık, korunma,** birey olma gibi ihtiyaçları kastediyoruz.

ÇOCUK İHMALI

İHMAL TÜRLERİ

- ▶ Fiziksel ihmal
- ▶ Duygusal ihmal
- ▶ Ekonomik ihmal

ÇOCUK İHMALİ

FİZİKSEL İHMAL

İhmalin pasif bir olgu olması, yapılması gereken şeyler yapılmaması, denetlenmemesi,

Sağlık kontrolünün yapılmaması,

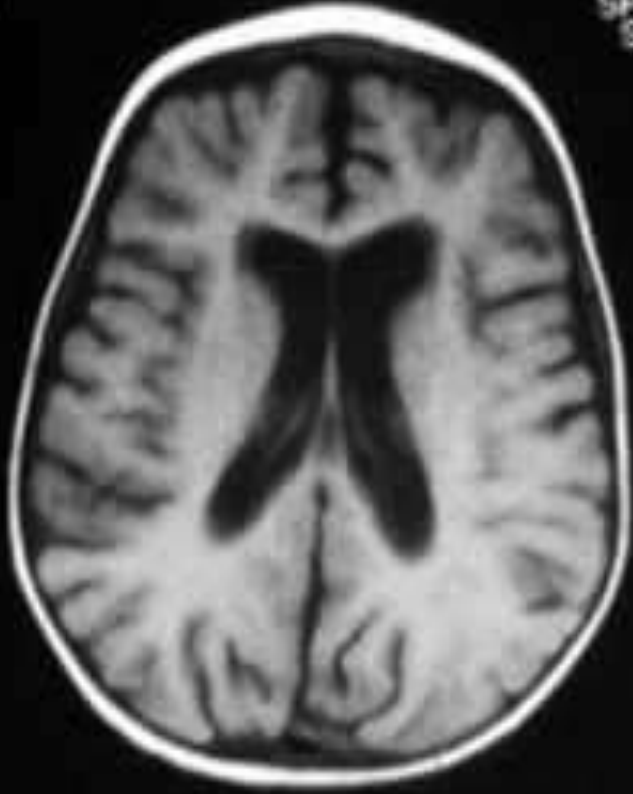
Çocuğun terk edilmesi veya kendine zarar verebileceği durumlarda denetimsiz bırakılması,

Gereğince bakımın sağlanmaması, beslenmemesi, mevsim şartlarına göre giydirilmemesi.

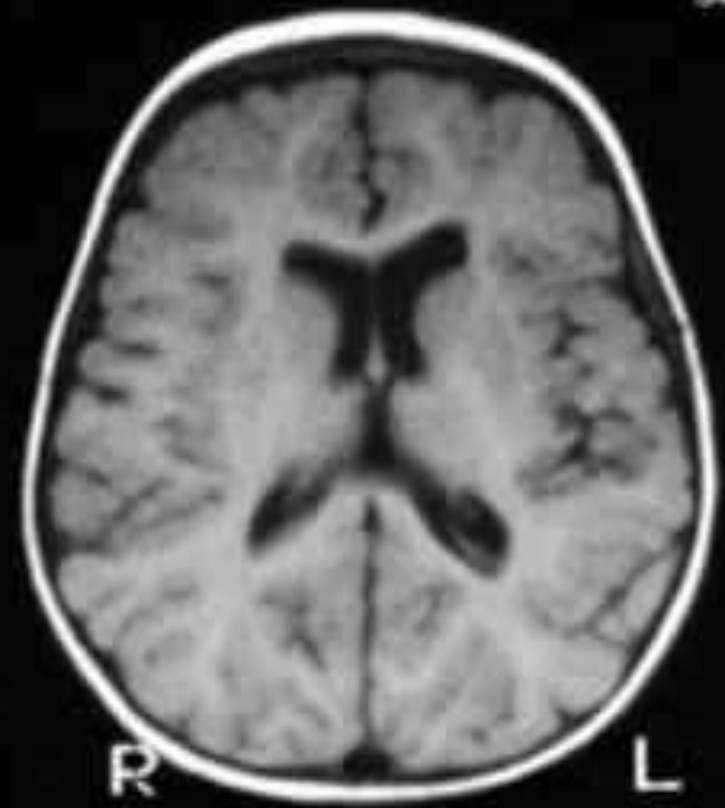
FİZİKSEL İHMAL ÖRNEKLERİ

- ▶ Çocuğun temel tıbbi ihtiyaçlarının karşılanmaması
- ▶ Çocuğa düzenli ve besleyici öğünlerin, temiz ve yeterli giysinin sağlanmaması
- ▶ Çocuğun bakacak yetişkin bulunmadan uzun süre yalnız bırakılması
- ▶ Çocuğun gece geç saatlere kadar nerede olduğunun bilinmemesi ve umursanmaması

**Beslenme yetersizliđi yařayan
18 aylık çocuk beyni (BT)**

Unicef : *The State of the World's Children*, 2001. New York, Unicef, 2001.

**Besin desteđi bařlandıktan 3 ay
sonraki hali (BT)**

FİZİKSEL İHMAL ÖRNEĞİ

ÇOCUK İHMALI

EĞİTİMSEL İHMAL

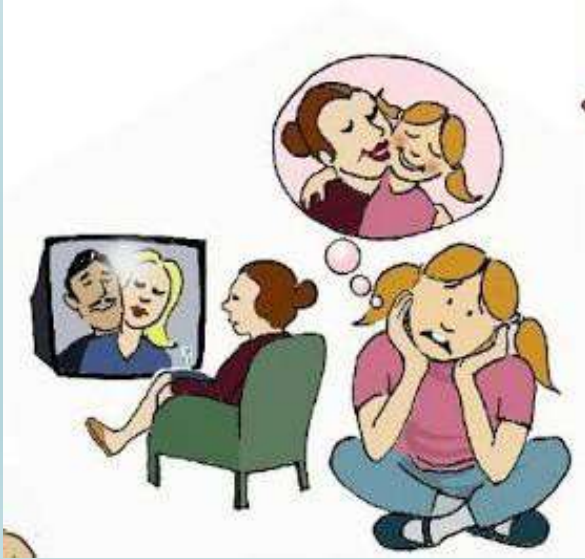
Okula gönderilmemesi veya **okula gönderildiği halde okuldaki durumu ile ilgilenilmemesi**, eğitim gereksinimlerinin göz ardı edilmesi.

ÇOCUK İHMALI

DUYGUSAL İHMAL

Çocuğun ihtiyaç duyduğu **sevgi, ilgi ve yakınlığın gösterilmemesi** duygusal ihmal olarak tanımlanabilir.

DUYGUSAL İHMAL ÖRNEKLERİ

- ▶ Çocuğa yetersiz **ilgi** ve **şefkat** göstermek
- ▶ Çocuğun aile içinde **şiddet** ve **kötü muameleye** şahit olmasına izin vermek
- ▶ Çocuğun **alkol,uyuşturucu** kullanmasına izin vermek.
- ▶ Çocuğun **suç işleme,saldırganlık** gibi uyumsuz davranışlarına **destek** olmak ya da bu davranışları **görmezden gelmek.**

BİR ÇOCUĞUN İHMAL EDİLDİĞİNİ NASIL ANLARIZ?

- ▶ Okul devamsızlığı çok fazlaysa
- ▶ Sürekli kötü giyiniyor ve kötü kokuyorsa
- ▶ Vücudu aşırı derecede zayıf düşmüşse
- ▶ Yemek veya para için dilencilik yapıyor veya çalışıyorsa
- ▶ Tıbbi destekten mahrumsa
- ▶ Madde kullanımı, kendine zarar verme gibi alışkanlıkları varsa çocuğun ihmale maruz kaldığını düşünebiliriz.

İHMALİN ÇOCUK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ NELERDİR?

- ▶ **Gelişim geriliği**
- ▶ Ölüme kadar varabilen sağlık problemleri
- ▶ **Davranış problemleri**
- ▶ **İletişim problemleri**
- ▶ Yalnızlık ve korunmasızlık hissi
- ▶ Madde bağımlılığı
- ▶ Suça yönelme riski

Çocuk ihmali çocuklara yapılan kötü muamelenin en yaygın şeklidir. Ne yazık ki ihmal, çocuk istismarı kadar görünür bir yara ve iz bırakmadığı için, istismar kadar çok dikkat çekmez ve çoğunlukla ihbar edilmez. Fakat araştırmalar ihmalin de en az istismar kadar zararlı olduğunu, özellikle çocuğun erken beyin gelişimine çok fazla zarar verdiğini göstermektedir.

ÇOCUK İSTİSMARI

Çocuk istismarı

çocuğun sağlığını, bedensel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimini olumsuz yönde etkileyen, zarar veren toplum veya devlet tarafından bilerek veya bilmeyerek yapılan davranışlar çocuk istismarı olarak kabul edilir.

İstismar çocuğun **fiziksel, ekonomik, duygusal ve cinsel yönden kötüye kullanım**ıdır.

ÇOCUK İSTİSMARI

FİZİKSEL İSTİSMAR

İstismar türleri içinde tanımlanması ve belirlenmesi en kolay olan istismardır. **Çocuğun kaza dışı hasar görmesi veya fiziksel olarak cezalandırılması** olarak ifade edebiliriz. Terbiye, eğitim gibi gerekçelerle çocuğa uygulanan **her türlü şiddet bir istismardır.**

Örneğin çocuğa **tokat atmak** fiziksel bir istismardır, çocuğu yapamayacağı işlere zorlama onun bedensel gelişimi üzerinde olumsuz etkileri olacağı için fiziksel bir istismardır.

- En yaygın rastlanılan ve belirlenmesi en kolay olan istismar şeklidir.

ÇOCUK İSTİSMARI

DUYGUSAL İSTİSMAR

Çocuğun **sevilmemesi, ihtiyacı olan duygusal ilgi ve yakınlığın ona gösterilmemesi duygusal istismardır.** Tek başına görülebildiği gibi fiziksel ve cinsel istismarla birlikte de görülmektedir.

Ebeveynlerin ya da çevredeki diğer yetişkinlerin çocuğu **aşağılamaları, ilgi ve sevgilerini göstermemeleri, devamlı olarak eleştirmeleri, alay etmeleri, küfür etmeleri ve saldırganca davranmaları** duygusal istismardır.

Çocuğun **küçümsenmesi, dışlanması, duygularının yargılanması** da duygusal istismar sayılmaktadır.

ÇOCUK İSTİSMARI

EKONOMİK İSTİSMAR

Çocuğun **emeğinden, bedeninden kazanç sağlamak amacıyla yararlanılmasıdır.**

Çocuğun kötü ve sağlıksız koşullarda çalıştırılması, yapabileceğinden **fazla iş yüklenmesi, sokakta çalıştırılması**, fuhuş sektöründe çalışmaya zorlanması, organ ticareti amacıyla kaçırılması vb.

ÇOCUK İSTİSMARI

CİNSEL İSTİSMAR

Bir yetişkinin, çocuğa cinsel yönelimle dokunması, göstermesi, yaşa uygun olmayan videolar izletmesi ya da çekmesi cinsel istismara girmektedir.

Çoğu zaman çocuğun yaşı küçükse bunun ne olduğunu, ne anlama geldiğini çözemez.

Bu olayların yıllar sonra ortaya çıkma sebebi genelde bu nedenledir.

CİNSEL İSTİSMARIN ÇOCUK ÜZERİNDEKİ BELİRTİLERİ

- ▶ 1.Tekrarlayıcı, rahatsız edici düşünceler,
- ▶ 2.Olayla ilgili kabuslar,
- ▶ 3.Uykuya dalma güçlüğü (karanlık olayı çağrıştırabilir ya da kabus göreceğini düşündüğü için uyumak istemez),
- ▶ 4.Öfke patlamaları, konsantrasyon güçlüğü,
- ▶ 5.Olay sonrasında olay anını tekrar tekrar yaşıyormuş hissi,

CİNSEL İSTİSMARIN ÇOCUK ÜZERİNDEKİ BELİRTİLERİ

6.Yaşına uygun olmayan cinsel davranışlar

7.Cinsel istismara uğrayan çocukların %50'sinde

travma sonrası stres bozukluğu

depresyon

düşük benlik saygısı

intihar davranışları

damgalanmışlık hissi

alkol ve madde kullanımında artış ya da meyil

eşlik edebilmektedir.

Çocuklar yaşadıklarını neden anlatmak istemezler...

- ▶ Kendilerine **inanılmayacağından** korkarlar.
- ▶ Başlarının **belaya gireceğinden** korkarlar. (Etiketlenme, dışlanma)
- ▶ İstismarcının **tehditlerinden** korkarlar. (Anne babanı öldürürüm)
- ▶ **Cezalandırılmaktan** korkabilirler.
- ▶ Ya da yaşları çok küçük olduğu için anlam veremiyor olabilirler.

İHMAL VE İSTİSMARIN ÇOCUK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

İHMAL VE İSTİSMARA UĞRAYAN ÇOCUKLARDA GÖRÜLEN DAVRANIŞ DEĞİŞİKLİKLERİ:

- ▶ İletişim kurma güçlüğü
- ▶ İçeride kapanma, kaygı, korku, mutsuzluk
- ▶ Aşırı hareketlilik
- ▶ Yalnız kalmak isteme ya da tam tersi
- ▶ Alt ıslatma, parmak emme
- ▶ Alkol, sigara gibi madde kullanımı
- ▶ Saldırganlık, öfke patlamaları
- ▶ Okulda başarısızlık
- ▶ **ve daha pek çok sonuç...**

Çocuklarımızı cinsel istismardan korumak için nasıl güçlendirebiliriz?

VELİLERİN YAPABİLECEKLERİ

- ▶ **1.Cinsellik konusunda çocuklarınızı bilgilendirin.**
- ▶ **2-Güvenliklerini sağlamayı öğretin.** (Dışarıda kime güvenmeli, anne baba tel. no ezberleme gibi)
- ▶ **3-Bedenlerini korumayı öğretin.**(Mahremiyet eğitimi, kişisel sınırlar, özel bölge eğitimi)
- ▶ **4-'Hayır' demeyi öğretin** (Gerektiğinde bağırma alıştırmaları yapmak)
- ▶ **5-Yardım istemeyi öğretin.**
- ▶ **6-Her zaman sır saklanmayacağını öğretin.**

VELİLERİN YAPABİLECEKLERİ

► 1. CİNSELLİK KONUSUNDA ÇOCUKLARINIZI BİLGİLENDİRİN

Sevgili anne babalar konuşmaktan çekinilen bir konu olsa da çocuklarınız yaşına uygun düzeyde, anlayabileceği ölçüde bu konuda bilgi sahibi olmalıdır.

Özel bölgeleri neresidir?

Özel bölgelerine kimler dokunabilir?

Arkadaşlarına karşı şaka bile olsa bu bölgelere dokunamaması gerektiği

Arkadaşları ya da yabancı kişilerin özel bölgelerine dokunmaması gerektiği gibi...

Biri özel bölgelerine dokunduğunda sır olarak saklamaması gerektiği

Video ve şarkılarla da bu konuyu anlatabilir, resimler çizdirebilirsiniz

VELİLERİN YAPABİLECEKLERİ

► ÇOCUKLARIN AİDİYET DUYGUSU KAZANMASI

Çocukları belirli bir yaştan sonra dudaklarından anne babalar dahi öpmemelidir. Çocukların dudaklarının özel bölgesi olduğu ve kimsenin öpmemesi gerektiğini öğrenmesi gerekir.

Tuvalete girdiğinde kendi başına yapmaya başladıktan sonra kapı tıklatmak, yanına gelebilir miyim demek gibi müsaade isteme cümleleri kurmak.

Duşa girdiklerinde kendileri yıkanabiliyorsa yıkansınlar kendi odalarında üzerlerini değiştirsinler gibi..

Anne babaların da özel bölgeleri ve mahremiyetlerinin olduğunu çocuklar bilmeli yatak odanıza kapıyı tıklatarak girmelerini öğretin. Yanlarında giyinip soyunmayın bunların kişiye özel ayrı bir odada yapılması gerektiğini öğrenmeliler.

VELİLERİN YAPABİLECEKLERİ

► 2. GÜVENLİKLERİNİ SAĞLAMAYI ÖĞRETİN

Çocuklara zor anlarda anne ya da babalarını aratabilmeleri için bir numara mutlaka ezberletin. Kaza, yaralanma anlarında da her türlü olayda çok önemli. Çocuklar anne ya da babalarından birinin numarasını ezbere bilmeliler.

DIŞARIDA KİME GÜVENMELİ?

Bu konuda mutlaka evde eğitim verin.

- Polis formalı birinin görürsen tehlike anında yanına koşabilirsin
- Markete, kalabalık bir dükkana girip yardım isteyebilirsin
- Bir banka içine girip bana yardım edin diyebilirsin
- Okula yakınsan hemen okul içine girebilirsin gibi...

VELİLERİN YAPABİLECEKLERİ

2. GÜVENLİKLERİNİ SAĞLAMAYI ÖĞRETİN

ZOR ANLARINDA BAĞIRMAYI ÖĞRETMEK!

Kötü niyetli birinin onu götürmeye çalışması kolundan tutup çekiştirilmesi durumunda;

YARDIM EDİN!

İMDAT!

Gibi kelimeler kullanarak bağırmasını öğretin ve mutlaka uygulayın...

VELİLERİN YAPABİLECEKLERİ

► 3.BEDENLERİNİ KORUMAYI ÖĞRETİN

- Mahremiyet Eğitimi
- Özel Bölgelerin Öğretimi
- Kişisel Alanlar
- Kimler dokunabilir?
- İyi dokunuş- Kötü dokunuş nedir?

Çocukları amcalar, dayılar, teyzeler özel bölgelerinden tutup sıkıp sevmemeli

Aynı şekilde çocuğunuzda kendinden küçük bebekleri ağzından öpmemeli

Kıyafetlerini yalnız olduğu sadece güvendiği kişilerin yanında değiştirmeli

Çıplak ev içinde çok gezmemeli, misafirler varken ekstra özen gösterilmeli

Anne babasının odasına girerken kapı tıklatma

Banyoda biri varsa içeri dalmama, tuvalette biri var mı diye kapı tıklatma gibi eğitimler mutlaka verilmeli.

Anne, baba, doktor, anane, babaanne, dede sarılmalarının öpmelerinin normal olduğu da mutlaka öğretilmeli

VELİLERİN YAPABİLECEKLERİ

► 4. HAYIR DEMEYİ ÖĞRETİN

Senaryolar yazıp evde canlandırabilirsiniz. Yabancı bir teyze, amcanın yanına şeker veya çikolatayla yaklaşması ve özel bölgelerine dokunmak istemesi gibi durumlarda **HAYIR DEMEYİ, ORADAN UZAKLAŞMAYI** öğretmek çok önemli.

VELİLERİN YAPABİLECEKLERİ

► 5.HER ZAMAN SIR SAKLANMAYACAĞINI ÖĞRETMEK

Arkadaşlarının sırlarını saklamak ile bir yabancıнын aramızda sır kalsın dediğı şeyin farkını çocuklara anlatmak gereklidir. Yabancı kişilerin aramızda sır kalsın yoksa annene babana kardeşine zarar gelir gibi söylemlerine kanmamaları gerektiğı yaşadıklarını ailelerine anlatmaları gerekliliğı mutlaka çocuklara aşılanmalıdır.

İstismar vakalarında çocukların uzun süre saklama sebeplerinin başında istismar eden kişinin sırrımızı birine anlatırsan anneni babanı öldürürüm kardeşine de aynısını yaparım gibi söylemler oluşturmaktadır.

ÖRNEK OLAYLAR

- ▶ Çocuğunuzun yanına elinde **rengarenk şekerleriyle** yabancı bir amca geldi ve yanında o anda siz yoksanız. Amcanın istediği bir şey varsa HAYIR diyerek geri çevirmeyi öğretmelisiniz. Yanında siz varsanız ve onaylıyorsanız almalarını öğretmek gereklidir.
- ▶ Çocuğunuzun yanına biri geldi annen baban **hastanede** seni almamı istediler dedi. Gelen arabaya binmeli mi?
- ▶ Sen parkta oynarken yanına bir abi gelse **köpeğini kaybettiğini** ve ona yardım edip edemeyeceğini sorsa ne yaparsın?
- ▶ Ben evde yokken **evin kapısı** çaldı o anda kapıyı açar mısın?

Çocuklar şeker, çikolata ya da annen baban hastanede gibi durumlarla daha çok kandırılmaktadır!

SON OLARAK...

- ▶ Bu anlatılanları bir güne sığdırıp anlatmak çocukların korkmasına neden olabilir arada aklınıza geldikçe sokakta yürürken bir polis gördüğünüzde konusunu açabilir ve anlatabilirsiniz.
- ▶ Telefon numarasını ezberletmek çok önemli.
- ▶ Resimler çıkartarak üzerinde hikayeleştirerek anlatabilirsiniz.
- ▶ Canlandırma yapabilirsiniz.
- ▶ Bunları neden anlattığınızı ve onun güvenliği için olduğunu ifade ediniz....
- ▶ Mahremiyet eğitimi aslında çocuğun evde gördükleriyle başlar sizler de bu konuda maksimum özen göstermeye çalışınız.

BENİ DİNLEDİĞİNİZ İÇİN TEŞEKKÜRLER...